

agrupació excursionista atalaia

FEDERADOS A:

federación catalana de montaña
federación catalana de esquí
comité de exploraciones subterráneas de cataluña
asociación española de camping y caravana

CARRER ANSELM CLAVE, 3 - TELEFON 2931257 - VILANOVA I LA GELTRU

C I R C U L A R P E R A L S S O C I S

JUNY DEL 1.969

Construccions medievals defensives (2)

El Castell de Gallifa

El municipi de Cubelles a més del nucli de la vila, poseeix tres agregats: Rocacrespa, Gallifa i el Molí de la Palma, els quals es formaren en llunyanes èpoques medievals. De Rocacrespa ja en parlàrem en una altra ocasió. Avui tractarem de Gallifa. Segons els estudis toponímics, aquest nom és d'arrel aràbiga. Podria tractar-se d'una pervivència fonètica del breu assentament musulmà en aquestes terres, mes personalment creiem que es tracta d'un antropònim —nom referent a persona— ja que en èpoques anteriors al primer esment del lloc al qual fem referència, ja són bastant abundoses les cites de personatges d'aquest llinatge. Concretament, a l'any 1076 ja veiem esmentar els germans Bernat Ramon i Guillem Ramon "de Gallifa", en un document de venda del castell de Castellet. En aquells temps hi havia el castell i lloc de Gallifa, al Vallès, i un altre lloc del

mateix nom localitzat prop de Santa Creu d'Olorde.

El primer document que esmenta Gallifa de Cubelles és datat al 1100, en el qual Engúncia fa donació a Guillem Bernat i a la seva esposa Ermengarda, d'unes terres al terme de Cubelles, al camí de "Gallifa". No hem trobat cap més document durant molts anys en el qual es faci referència a la Quadra de Gallifa. En el fogatge de l'any 1359 es diu que en el terme de Cubelles hi havia els llocs de Sant Pau i Gallifa. A l'any 1382, com altres Quadres, viles i castells de la rodalia, passà a ésser propietat de Bernat de Fortià.

El 1388, la reina Violant volia restaurar els fossos i murs del castell de Cubelles, treballs en els quals havien de contribuir la gent d'aquell poble i d'altres llocs pertanyents a la jurisdicció del castell i terme, com Cunit i "Gallissà", cosa de la

qual s'excusaren els habitants d'aquestes abansdites quadres. El 1392 era senyor de "Gallissà" Jaume de Miralpeix, el qual ja ho havia estat el 1359, quan en el fogatge efectuat aquell any, la quadra tenia deu focs.

Cap a l'any 1508, els senyors de la casa i Quadra de Rocacrespa es donaven un títol que no els corresponia, essent requerits per l'autoritat reial per aquesta extralimitació. Igualment es feu requeriment a Almogàver, senyor de la casa i Quadra de Gallifa, perquè havia nomenat batlle i pregoner a la Quadra amb facultats que no li corresponien. Aquest senyor seria probablement pare o avi del literat i poeta del segle XVI, Joan Boscà i d'Almogàver, el qual fou també senyor del castell de Cubelles en la dècada de 1520 a 1530. El 1533 el veiem esmentat com a "Mossèn Joan de Almugaver, cavaller de Santiago, senyor de la quadra de Gallifa". Era casat amb Anna Giron de Rebolledo, la qual era anomenada "la senyora Boscana", i de la qual sabem que a l'any 1559 tenia sepultura pròpia a l'interior de l'església parroquial de Cubelles. En documents del segle XVI s'esmenta el Mas d'en Fuster, anomenat també el Molí d'en Fuster de Gallifa, que segurament correspon a l'actual Molí de l'Estaper.

El 1564, Marianna d'Aragó i de Boscà, filla i hereva de Joan Boscà, ven a Joan de Bardaxí, el lloc anomenat Gallifa i que limita amb Cubelles i Rocacrespa, amb els seus prats, rius, fonts, terres, cases i "castells" (!). A l'any següent, Miquel Joan de Tena, com a procurador del senyor Joan de Bardaxí, pren possessió del "castell, quadra i terres de Gallifa" i efectua l'acte cerimonial d'entrar i eixir del castell. En aquest document i en altres del mateix any ens enterem de l'existència d'aquest castell tardà. La "Història de Cubelles", de Mossèn Avinyó, no és molt explícita sobre la localització d'aquest

castell. Hom el suposa situat prop de l'ermita de Sant Pau. Personalment creiem que més que d'un castell deuria tractar-se d'una torre de defensa ubicada en el mateix caseriu i de la qual avui no queda el menor rastre.

El 1593 era senyor de la quadra de Gallifa, Joan de Icart, senyor també del castell de Cubelles. El "castell de Gallifa" ja no es torna a esmentar. Totes les referències que es fan del lloc en el segle XVII, són amb la denominació de "Quadra". En un turó immediat a Gallifa hi havia l'ermita de Sant Pau, la qual era d'arquitectura romànica. Entre els anys 1630 a 1632 es reedificà de nou. La tercera capella, que és l'actual, fou contruïda l'any 1799, persistint la denominació de Sant Pau de Gallifa.

El 1667, el senyor Carles de Llupià era Carlà Major del castell i terme de Cubelles i Vilanova, i Senyor dels castells i quadres de Cunit, Gallifa, Segur i Rocacrespa. A més de la masia-caseriu propiament dita Gallifa, pertanyien a la Quadra els masos del Trader, Corral de l'Almirall, Molí de l'Estaper, Corral d'en Cona, Corral del Tort, Mas del Palau, Can Baró, Molí de l'Anton (o Molí de la Palma) i Can Granell, molts dels quals no eren coneguts pas amb aquests noms en aquell temps.

L'ermita de Sant Pau fa molts anys que està inhabilitada al culte i enrunada. Alguns masos, com el Trader, Corral del Tort i altres, s'estan convertint en urbanitzacions. El Molí de l'Anton o de la Palma, creixé formant un caseriu apart i en un futur poc llunyà quedarà agregat al casc urbà de Cubelles. Al Molí de l'Estaper, habitat avui dia per una família vilanovina, es conserva empotrat a la façana, un cap de Sant Pau d'estil barroc, tallat en fusta.

V. C. V. - J. V. B.

Olèrdola, monument nacional...

Durant una bona tongada d'anys, la nostra entitat efectuà un Aplec de Primavera a Olèrdola. Exactament des de l'any 1953 (dos abans de la fundació oficial de l'Agrupació) fins al 1961 en que es celebrà el IX Aplec. Unes absurdes i reiterades incidències i dificultats en el trasllat dels assistents en les quals l'Agrupació no tenia art ni part, motivaren la suspensió definitiva d'aquells aplecs, els quals foren substituïts pels de Lourdes. L'Agrupació encara hi feu una última estada oficial l'any 1963 amb motiu de la Marxa Social. Molts socis recordaran aquella cursa en la qual la pluja ens acompanyà des de la sortida de Castellet fins a Olèrdola, i el saborós cafè que ens serviren els masovers de Ca l'Abella.

Aquesta masia adossada a les muralles de l'antiga Olèrdola fa més d'un any que fou aterrada pels nous propietaris del recinte, la Diputació Provincial. El Servei de Conservació de Monuments està procedint a la salvaguarda d'aquelles antigues restes arqueològiques. A més de la masia s'han suprimit els additaments posteriorment afegits a les muralles i que desvirtuaben el conjunt. En el lloc on hi havia la masia s'està aixecant un nou edifici que serà destinat a museu d'Olèrdola. Les obres estan molt avançades.

Possiblement, i avesats com estàvem a l'antiga estructura, la restauració no coplaurà a tothom. Una cosa semblant passà quan foren suprimides les portalades gòtiques del Castell de la Geltrú, encarades a la plaça de Font i Gumà. El criteri dels arquitectes del Servei esmentat és que s'imposi la realitat històrica sense falsejaments, per pintorescos que resultin aquests.

...I LES SEVES FONTS.

La font que hi ha al redós dels plàtans prop de les muralles, actualment està fora de servei. El gran safareig s'ha

convertit en dipòsit cobert. La font de l'Alba, prop de l'anterior, i les de l'Ametlló i l'Avellanet, situades al fons de la Seguera, continuen rajant i en bon estat. La de les Fontanilles, situada al costat del camí ascendent a Olèrdola, és la més concorreguda. Normalment hi trobareu una mitja dotzena de cotxes utilitaris amb els seus ocupants escampats pels contorns en pla de costellaires.

ELS CAMINS I LES URBANITZACIONS

Per anar a Olèrdola, tan a peu com en vehicle, a més de l'antic camí, hi ha una pista que surt del poble de Canyelles. Amb forta pendent ascendeix per la serra de la Cogullada fins a la Plana del Romaní, lloc on hi ha el centre d'una urbanització. En un dels punts més secs i calcaris d'aquella zona un gran cartell anuncia obres d'abastiment d'aigua amb una xifra fabulosa de metres cúbics a obtenir.

Seguint una pista de carena es pot arribar fins al peu de la cinglera de Sant Miquel, lloc ben conegut pels aprenents d'escalador. Amb vehicles de dues rodes es possible arribar fins a l'entrada del recinte olèrdolà. Fa un parell d'anys la Diputació entaulà procediment administratiu per tal de recuperar els terrenys que havien estat objecte d'usurpació en aquella zona, afer del qual no hem sabut res més. Les pistes quedaren a mig explicar i el temps ha acabat de fer-les més intransitables.

Per altra part s'ha constituït ultimament una Associació de Propietaris de les zones urbanitzades de Canyelles i Olèrdola per a la defensa de llurs interessos, decisió que sembla no contar pas amb l'entusiasta adhesió de l'empresa promotora. Des de la Plana del Romaní hi ha pistes cap al Puig de l'Aliga i a la Vall, podent anar des d'aquest últim punt cap a la població de Moja i d'aquí a Vilafranca.

J. V. B.

Secció de Cultura

Coneguem l'idioma

per A. Rion

Els pronoms personals febles

Tornant amb els pronoms, intentarem donar, d'una forma resumida, les normes per a la seva escriptura.

En català els pronoms febles s'escriuen separats del verb.

Quan van darrera el verb s'escriuen ajuntats al verb amb un guionet, llevat del cas que per la seva pronúncia, calgui apostrofar-los.

Exemples:

Dir-me, banyar-te, gireu-vos, mira-la, ves-hi, creure-ho.

Compra'm mira't, porta'l, lliga'ns.

Quan van davant el verb, s'escriuen completament separats, però s'apostrofen si el verb comença amb vocal o h, tal com vam dir en la lliçó anterior.

Exemples:

Em dlu, et banya, us gireu, la mira, hi vas.

M'escriu, t'avis, l'admira, s'asseu.

En una oració hi podem trobar la combinació de dos o més pronoms febles. En aquest cas seguirem les següents normes:

Darrera el verb. - El primer pronom s'escriu sencer, precedit de guionet, el segon i successius entre guions o apostrofats segons la pronúncia, però tenint en compte que de cada parella de pronoms pronunciats amb una sola síl·laba es respecta la integritat del primer i s'apostrofa el segon, tret quan el segon és **hi** o **ho**, que no poden ésser reduïts.

Exemples:

Deixa-me-la, compra-te-la, dona-me'l, pinta-te'l, posa-t'hi, mira-t'ho, menjar-se-te'l, fer-se-me'l,

Beure-se'ns-el, gastar-se'ns-ho.

Davant el verb. - Si el verb comença amb vocal o h, apostrofarem l'últim pronom o sigui el que precedeix el verb. (Me l'acostuma, se l'omple). El penúltim i altres pronoms que hi pugui haver, s'escriuen separats (sense guionets) o apostrofats segons les normes que indiquem.

Exemples:

Me la compra, ens el donen, us el tira, me'l penso te'n treu, se'l mira, m'ho diu, s'hi fixa.

El pronom **us** no admet apòstrof tant davant com darrera el verb, encara que la pronúncia corrent sembli indicar-ho en algunes ocasions.

Exemples:

Se us avisa (correcte).

S'us avisa (incorrecte).

Volia emportar-se-us a passejar (correcte).

Volia emportar-s'us a passejar (incorrecte).

Amb molt de gust contestaré totes aquelles consultes que, sobre les lliçons, s'em formulin. Poden dirigir-les, a nom meu, a la nostra Agrupació.

Sorteig

En el sorteig corresponent al mes de maig ha estat premiat el soci Francesc Bernat Claramunt amb el llibre "El Maresme", autor Salvador Ginesta.

El soci premiat pot passar a recollir el llibre qualsevol dimarts o dijous de 8 a 10 del vespre; caduca als 60 dies del sorteig.

En cas de no ésser recollit, passarà a formar part de la nostra biblioteca.

APUNTES DE UN ESPELEÓLOGO NOVEL

AVENC DE CAMPGRAS

Conocido y estudiado hace tiempo, se puede decir que actualmente es una sima fosilizada. En ella se abren dos bocas, una de dos metros de diámetro y la otra mucho más estrecha en forma de diaclasa que permite el paso de una persona para descender sin material a la misma, ésta descende verticalmente unos tres metros y se prolonga dos metros por la izquierda llegando a una pronunciada pendiente que permite llegar a su fondo en el pozo principal que en forma de campana llega hasta unos 10 m. de profundidad. Después se penetra en un agujero que descende, donde se llega a una pequeña sala que tiene una prolongación hacia arriba con estrecho paso que podría ofrecer posibilidades de continuación.

La profundidad total es de 18 m. enclavada en el Campgràs y es conocida de todo el mundillo espeleológico.

Es una sima de decalcificación, abierta en el fondo de una dolina por hundimiento.

AVENC DEL VALLARIC (SITGES)

El "Avenc del Vallaric" o de "Les Basses" se encuentra situado en el "Plà de Basses" al lado de la "Masía de San Daniel" y al lado del "fondo" del mismo nombre, en un sector de "karst" muy erosionado. La boca se abre en una diaclasa transversal casi paralela a dicho "fondo" y una gran piedra descansa en los labios del mismo en forma de tapadera que deja un pequeño agujero para penetrar en su interior. Esta sima forma en un principio un pozo de 40 m. que comunica a una gran pendiente en donde parte otro pozo de 15 m. que forma el sector seco del mismo. En donde empalman los dos pozos se encuentra una gatera por la que se penetra a una serie de salas (parte húmeda) que se pueden recorrer con el sistema de "ramoatge" en donde se llega a los 80 m. de profundidad. En este sector abunda la arcilla, muy húmeda, y es un sector muy dislocado a causa de la misma en donde grandes bloques parecen

sostenerse por la misma y al mismo tiempo un tanto peligroso por sus posibles derrumbamientos y en uno de los sectores del mismo se encuentra un gran caos de bloques desprendidos lo que reafirma lo antes esmentado. Rascando las paredes al salir de la capa arcillosa me doy cuenta de que las mismas, de un blanco casi puro, se deshace como si fuera barro blanco, es la clásica decalcificación del mismo, muy corriente en varias cavidades. Finalmente, y en su sala final, se encuentran algunos agujeros por los cuales no se puede penetrar a causa de su estrechez. Estos, igual pueden dar una nueva continuación del mismo, como asimismo se pueden terminar de taponar privándonos de su posible continuación. Por lo que se desprende, esta sima se encuentra en una nueva fase del mismo, a la que tanto puede llegar a ser más profundo como taponarse definitivamente, dándole otro aspecto del actual.

La exploración llevada a cabo fué efectuada el día 9 de febrero del presente año por S. Marrugat, P. Montaner y el que suscribe llegando felizmente a su término.

AVENC EMILI SABATE

Es una cavidad de 46 m. de profundidad, situada en la cabecera del Barranc de Vallbona. Su entrada en forma rectangular ofrece fácil acceso (1 x 1'50 m.) Es también de forma clásica (de campana) en el cual se hace pie a los 20 m. de profundidad. En la misma, ofrece gran interés para los aficionados a la fotografía ya que sus paredes contienen gran formación estalagmítica. Al final de la misma (que tiene forma de rampa) existe una gatera muy estrecha que llega a una pequeña sala y sigue por otro paso aún más estrecho llamado "el supositori" para llegar a una gran sala que es el final de "l'avenc" en donde también existe formación lítica, pero en este último tramo sus paredes y suelo están mojados y llenos de barro (arcilla) que lo inunda todo.

J. M.ª Franco

Noticiari

CURSET D'ARQUEOLOGIA

Quan es publiqui aquesta circular haurà finalitzat aquest curset patrocinat per la Diputació Provincial i la Federació Catalana de Muntanyisme. Ha constituït una agradable sorpresa constatar la nombrosa inscripció i assistència d'un públic que ha seguit atentament les lliçons presentades. Els excursionistes, naturalment, contribuïren amb una nodrida representació a l'èxit del curset. Es d'esperar una continuïtat en aquesta tasca cultural.

CAMPAMENT GENERAL DE CATALUNYA

Una reduïda representació de la nostra Entitat acudí al XIX Campament General, emplaçat enguany al redós de l'enrunat caceriu de la Clota, en terme de Begues. Les tendes ompliren la planura i part dels vesants de les Agulles. L'escassetat d'aigua d'aquella zona garrafenca es suplí amb un bon servei de camions cisterna. Tampoc faltaren els serveis de begudes i queviures, i fins i tot (no en debades els organitzadors eren el Grup Excursionista Roca de Gavà) uns necessaris objectes de pisa. Veritablement tots aquest esforços devien haber merescut una més abun-

dosa assistència per part nostra, però sembla que la majoria d'excursionistes actius ja tenien programats amb antelació els seus projectes per aquest dies de Pasqua.

LA FONT D'EN BONET

Les pluges primaverals no tan sols han fet sobreixir el pantà del Foix. L'única font natural que raja continuament en el terme de Vilanova —la d'en Bonet— també ha sofert un augment de nivell, eixint al defora del cucó protector i davallant per la cuneta de la pista urbanitzada que actualment discorre al costat mateix de l'esmentada font.

NATALICI

La llar dels nostres consocis Josep Julià i Enriqueta Castañer s'ha vist alegrada amb la presència del seu primer fill, un nen, de nom Marçal. Des d'aquestes pàgines donen la nostra sincera enhorabona als venturosos pares ensems que la benvinguda a la nostra gran família excursionista del que no dubtem serà en el futur un excel·lent practicant.

ARXIU CARTOGRAFIC

Han ingressat en aquest arxiu els mapes "Port del Compte - Serra del Verd", de l'Editorial Alpina, i "Muntanyes de Prades", de l'Editorial Montblanc.

El primer abasta una extensa i interessant ària centrada en la població de Sant Llorenç dels Morunys. A més de la importància que suposa per a l'excursionista en general un mapa inèdit d'aquesta zona, resulta de gran interès per a l'espelòleg, ja que queda dins la fulla la situació dels avencs Montserrat Ubacs, el Capolatell, i altres cavitats força importants. Anotem en les millores aportades per l'Editorial,

la tonalitat a diferents tints de les zones segons llur altitud. La labor cartogràfica i la guia explicativa, excel·lents.

El segon mapa abraça tota la zona de les serres de Prades, quedant limitat al N. per les poblacions del Vilosell, Vallclara, Vimbodí, l'Espluga de Francolí i Montblanc. Al S. Siurana, l'Albiol i Alcover. A l'E. Vilaverd, La Riba i Picamoixons, i a l'O. Vilanova de Prades i Prades. Cartografia excel·lent i molt completa la toponímia.

Els dos mapes són a escala 1:25.000. Queden a la disposició consultiva dels socis.

Secció d'Esquí

Les Competicions Socials d'Esquí, que havien de celebrar-se en el curs de la passada Setmana Santa, se suspengueren a causa del mal temps. Es programaren novament per al dia 20 d'abril i en aquesta ocasió a efectuar en les pistes dels Rasos de Peguera, acompanyant relativament el bon temps.

Les classificacions obtingudes son les següents, disputant-se únicament la prova de descens:

Principiants:

1. Josep Bruna	1'07"
2. Isidre Poch	1'32"
3. Josep Cuellar	1'52"
4. Xavier Chércoles	2'25"

Competició Masculina:

1. Isidre Marín	0'57"
2. Josep M. ^a Plana	0'59"
3. Marcel·lí Ferrer	1'05"
3. (ex.) Jesús Santacana	1'05"
4. Xavier Salleres	1'06"
5. Antoni Penna	1'07"
6. Agustí Mundet	1'15"
7. Antoni Ordovàs	3'37"
8. Antoni Ferrer	4'27"
9. Manuel García	5'00"

Competició Femenina

1. Anna Ferrer	1'42"
2. Margarida Paterna	2'27"
3. Montserrat Carbonell	2'45"
4. Aurèlia Rion	3'21"
5. Núria Pujol	6'00"
6. M. ^a Teresa Andreu	10'45"

● Anecdotalari talaienc

La quimera de l'or... neolític

En certa ocasió alguns membres del Centre d'Estudis i de la nostra Agrupació conjuntament, portaren a cap l'excavació d'una cova-avenc del terme d'Olivella. En el butlletí de l'Entitat es publicà una breu ressenya esmentant les troballes efectuades, figurant-hi entre altres alguns botons d'os.

En aquells temps un consoci nostre era corresponsal d'un important rotatiu barceloní, i en rebre la circular i llegir aquella nota, corregué, amatent, a fer-ne una transcripció per al seu periòdic, i traduí erròniament "...se habían hallado diversos botones de oro".

El cap de les excavacions en llegir

aquella notícia donà un bot i anà seguidament a trobar el corresponsal, dient-li que publicués immediatament una rectificació. Si la nova s'escampava ja podem imaginar-nos una immensa multitud de buscadors d'or, semblant a les que invadiren les valls de Califòrnia i les riberes del gelats rius d'Alaska en les èpoques de la febre aurífera, caminant ara cap a Olivella.

Nosaltres no ens ho havem cregut mai, però hom assegura que un zelós arqueòleg volia montar guàrdia amb un trabuc a la boca de l'avenc, fins que sortís la rectificació, per tal d'evitar que algú anés a remenar els estrats sedimentaris.

C. Sucamulla

Próximas excursiones de más interés

Días 21, 22, 23 y 24 de Junio

Participación al XI Rallye de Alta Montaña

Información: Vocal, Marcel·li Ferrer

Días 5 y 6 de Julio

**Participación en la XXIII Marcha Nocturna
de Orientación**

Del 5 al 17 de Agosto

**Excursión en autocar a Chamonix (Francia)
y Zermatt (Suiza)**

Información: Vocal, Marcel·li Ferrer

Vidrios y Cristales

J. CUELLAR

Acristalamiento de obras

Instalación de escaparates y vitrinas

Ventanas practicables de aluminio

Presupuesto sin compromiso

San Gervasio, 10 - Tel. 2931390 - Villanueva y Geltrú

President: Antoni Llorba, Secretari: Manuel Montoliu, Direcció Circular: Xavier Capdet.